

Warszawa, dnia 23 marca 2011 r.

RPO-668210-VII-720.6/715/11/DK

Informacja
o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw
Obywatelskich w Pomieszczeniach dla Osób Zatrzymanych
Komendy Powiatowej Policji w Sochaczewie
(wyciąg)

1. Wprowadzenie.

Działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 9 marca 2011 r., do pomieszczeń dla osób zatrzymanych Komendy Powiatowej Policji w Sochaczewie (dalej: PdOZ lub Izba), udali się przedstawiciele Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” (dalej: KMP). W wizytacji wzięła udział również przedstawicielka Zespołu Prawa Karnego.

Wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji, przedstawiciele Rzecznika sprawdzili na miejscu sposób traktowania osób zatrzymanych, dokonując oceny pod względem ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, nieludzkim lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Przeprowadzone czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji przedstawionej przez Komendanta Powiatowego Policji w Sochaczewie, Zastępcę Komendanta Powiatowego Policji w Sochaczewie, Naczelnika Wydziału Prewencji, Zastępcę Naczelnika Wydziału Prewencji i Dyżurnego Komendy,
- oglądzie wszystkich pomieszczeń Izby, w tym sprawdzeniu stanu wyposażenia pokoi dla zatrzymanych,
- przeprowadzeniu na podstawie kwestionariusza, jednej rozmowy na osobności z zatrzymanym przebywającym w Izbie,

- zapoznaniu się z protokołem kontroli sanitarnej przeprowadzonej w dniach 1-2 lipca 2010 r. przez Zespół Państwowej Inspekcji Sanitarnej MSWiA na obszarze województwa mazowieckiego,
- zapoznaniu się z regulaminem pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia,
- zapoznaniu się z algorytmem postępowania profilaktycznego po narażeniu na ekspozycję wirusem HIV dla funkcjonariuszy Policji (Decyzja nr 187 KWP z/s Radom z dnia 28 sierpnia 2009 r.),
- zapoznaniu się z książką przebiegu służby,
- zapoznaniu się ze świadectwem wzorcowania alkometru,
- zapoznaniu się z danymi statystycznymi, dotyczącymi osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych w roku 2010.

Przedstawiciele KMP poinformowali Komendanta Powiatowej Policji o ustaleniach dokonanych w ramach powyższych czynności, a także wysłuchali jego uwag i wyjaśnień.

2. Charakterystyka Pomieszczeń dla Osób Zatrzymanych.

Pomieszczenia dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia usytuowane są na parterze Komendy Powiatowej Policji w Sochaczewie (dalej: KPP). Okna Izby wychodzą na teren wewnętrzny Komendy. Zapewnia to właściwą izolację od hałasu ulicznego, jak również uniemożliwia nawiązywanie przez zatrzymanych nielegalnych kontaktów z otoczeniem.

Izba przeznaczona jest dla kobiet i mężczyzn, zatrzymanych w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa oraz doprowadzonych w celu wytrzeźwienia. Opłata za pobyt osoby doprowadzonej do wytrzeźwienia wynosi 140 zł. Została ona ustalona przez Komendanta Wojewódzkiego Policji w Radomiu (Zarządzenie KWP z/s w Radomiu nr 15/10 z dnia 22 listopada 2010 r.).

Pojemność PdOZ wynosi 5 miejsc (2 pokoje dwuosobowe, 1 - jednoosobowy). Nadzór nad nimi sprawuje Naczelnik Wydziału Prewencji. W Izbie nie zorganizowano etatowej służby dyżurnej. W przypadku umieszczenia w Izbie zatrzymanych, do służby w niej zostaje oddelegowany funkcjonariusz z Wydziału Prewencji. Z informacji przekazanych przez Komendanta wynika, że czynności związane z osadzeniem kobiety wykonują funkcjonariuszki pionu prewencji. Choć Komenda ma problemy etatowe, nie mają one negatywnego wpływu na traktowanie i warunki pobytu osób zatrzymanych.

2. Ogląd Izby.

Przeprowadzony ogląd całej Izby oraz uzyskane w związku z tym informacje pozwoliły stwierdzić, iż w skład pomieszczeń dla osób zatrzymanych w Sochaczewie wchodzi: trzy pokoje dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokój sanitarny służący do utrzymania higieny osobistej, magazyn do przechowywania rzeczy przekazanych do depozytu oraz bielizny pościelowej, pokój do przygotowywania lub podgrzewania posiłków oraz zmywania naczyń.

Wszystkie pokoje dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia wyposażone zostały w jednakowy sposób. W każdym znajdują się oddzielne podesty do spania, stół i taborety. Sprzęty te nie mają ostrych krawędzi i są przymocowane do podłogi. W drzwiach pokoi zainstalowano wizjery umożliwiające obserwację osób tam przebywających.

Okno w każdym z pomieszczeń jest otwierane i zabezpieczone od wewnątrz metalową siatką, od zewnątrz zaś kratą. W każdym pomieszczeniu znajduje się grzejnik centralnego ogrzewania osłonięty metalową siatką. Każdy z pokoi wyposażony jest w przycisk instalacji przyzywowej, umożliwiający w razie potrzeby wezwanie pracownika Izby.

W pokojach, na środku sufitu, zamontowano punkty świetlne, odpowiednio zabezpieczone. Zapewniają one właściwe oświetlenie, odpowiednie do czytania i pisania. W pomieszczeniach działa sprawna wentylacja grawitacyjna. Podczas wizytacji w pokojach dla zatrzymanych było czysto.

Zastrzeżenia wizytujących wzbudziła zbyt niska temperatura panująca w pokojach dla osób zatrzymanych. Przedstawiciele Wydziału Prewencji KPP wyjaśnili, że nie mają możliwości zmiany tej sytuacji.

W Izbie nie został wyodrębniony pokój dla zatrzymanych używających wyroby tytoniowe. Zatrzymani mogą palić w pokoju sanitarnym. Budzi to wątpliwości wizytatorów ze względu na dobro osób niepalących, które również korzystają z pokoju sanitarnego.

Na ścianie korytarza, między drzwiami do poszczególnych pokoi, zamocowano drewniane półki służące do stawiania naczyń z posiłkami.

Pokój sanitarny wyposażono w ubikację, umywalkę oraz prysznic. W dniu wizytacji znajdował się tam papier toaletowy oraz mydło. Stan pomieszczenia sanitarnego i znajdujących się w nim urządzeń nie budził zastrzeżeń poza faktem braku urządzenia umożliwiającego regulację temperatury i strumienia wody, zabezpieczonego przed dostępem osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia. Sytuacja ta stwarza ryzyko poparzenia się przez wskazanych zatrzymanych i jest sprzeczna z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 października 2008 r. w sprawie pomieszczeń w jednostkach organizacyjnych Policji przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach (Dz.U. Nr 192, poz.1187).

W Izbie wyodrębniono jedno pomieszczenie spełniające rolę magazynu pościeli, koców, poduszek i materacy oraz depozytu. W magazynie nie wydzielono odrębnych części przeznaczonych m.in. na rzeczy osobiste chorych zakaźnie osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz brudną i czystą bieliznę pościelową. Zgodnie z treścią § 10 wskazanego wyżej rozporządzenia, takie wyodrębnienie powinno mieć miejsce. Przedstawiciele Wydziału Prewencji KPP wyjaśnili, że brudną pościel i odzież przechowuje się w workach. Niemniej jednak wizytujący nie dostrzegli koszy bądź pojemników na tego typu rzeczy.

Posiłki dla zatrzymanych przygotowuje „Społem” – Powszechna Spółdzielnia Spożywców - Bar w Sochaczewie. Dostarczane są one w jednorazowych, utrzymujących ciepło opakowaniach. Z informacji udzielonej

przez Dyżurnego Komendy wynika, że osadzeni w Izbie zatrzymani mają zapewnione dodatkowe napoje np. herbatę, którą przygotowują sami funkcjonariusze na prośbę zatrzymanego.

Pomieszczenia Izby są monitorowane. Kamery zainstalowano w korytarzu oraz pokojach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych do wytrzeźwienia. Obraz z monitoringu, bez możliwości jego rejestracji, transmitowany jest do stanowiska dowodzenia. Choć usytuowanie ekranu vis a vis okna znajdującego się przy ruchliwej ulicy powoduje, że obraz z kamer może być widoczny dla osób postronnych, wizytujących zapewniono, że oglądanie obrazu uniemożliwia spuszczana w tym celu roleta okienna. W dniu wizytacji roleta zasłaniała obraz monitoringu.

Zaznaczyć w tym miejscu należy, że niepokój wizytujących wzbudziło zbyt ciasne przejście wiodące od drzwi wejściowych, poprzez stanowisko dowodzenia do pomieszczeń Izby. Przestrzeń ta, mogąca pomieścić najwyżej dwie, idące jedna za drugą osoby, pełni również funkcję recepcji dla interesantów KPP. Biorąc pod uwagę różne zdarzenia, z jakimi należy liczyć się wprowadzając zatrzymanych i nietrzeźwych do pomieszczeń Izby, sytuacja ta rodzi zagrożenie dla bezpieczeństwa zarówno tych osób, jak i samych funkcjonariuszy policji oraz osób trzecich. Zgodnie z informacją Komendanta KPP, zaplanowano już budowę nowej siedziby Komendy, która będzie miała odpowiednie rozwiązania architektoniczne w omawianym zakresie. Budowa zależna jest od decyzji kierownictwa Komendy Głównej Policji, z którym w najbliższym czasie podjęte zostaną rozmowy w tej sprawie.

Przed umieszczeniem w Izbie, badaniu lekarskiemu poddawane są wszystkie osoby zatrzymane w celu wytrzeźwienia. Badania nie odbywają się na miejscu, gdyż zatrzymani są dowożeni w tym celu do ZOZ „Szpital Powiatowy” w Sochaczewie. W przypadku nagłego zachorowania zatrzymanego w Izbie, wzywane jest pogotowie.

Wątpliwości wizytujących budzi sposób zapoznania się osoby zatrzymanej z treścią Regulaminu pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia. Jego treść została

umieszczona na zewnętrznej stronie drzwi wiodących do magazynu, co faktycznie uniemożliwia osadzonemu w PdOZ zapoznanie się z przysługującymi im prawami. Obowiązek poinformowania osób zatrzymanych o przysługujących im uprawnieniach wraz z pouczeniem co do sposobu z ich skorzystania, stanowi jedną z zasad dotyczących postępowania z osobami zatrzymanymi, zawartych w Rezolucji Zgromadzenia Ogólnego ONZ z dnia 9 grudnia 1988 r. przyjętej pod nazwą „Zbiór zasad ochrony wszystkich osób poddanych jakiegokolwiek formie zatrzymania lub uwięzienia”. Zasada 13 przywołanego dokumentu stanowi, iż „każdy, w chwili swojego aresztowania oraz w momencie rozpoczęcia pozbawienia go wolności lub uwięzienia lub niezwłocznie po tym momencie, otrzyma od organu władzy odpowiedzialnego za jego aresztowanie, pozbawienie go wolności lub uwięzienie odpowiednio, informacje na temat jego praw wraz z ich objaśnieniem oraz na temat sposobu, w jaki może z nich skorzystać”. Niezbędna jest zatem zmiana sposobu zapoznawania się osób zatrzymanych z treścią regulaminu pobytu w PdOZ na taki, który będzie dawał im gwarancję przyswojenia jego postanowień w warunkach wolnych od pośpiechu i konieczności wykonywania innych czynności.

4. Analiza dokumentacji.

Z przekazanych przedstawicielom RPO danych statystycznych wynika, że w 2010 r. w Izbie przebywało łącznie 1007 osób. W tej liczbie 465 to osoby podejrzewane o popełnienie przestępstwa, 45 - zatrzymani w związku z popełnieniem wykroczenia, 175 – doprowadzeni w celu wytrzeźwienia, 49 – zatrzymani prewencyjnie, 1 – cudzoziemiec w celu wydalenia, a 272 osoby - to zatrzymani na polecenie organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości.

Z informacji udzielonych przez Komendanta Powiatowego Policji i wymienionych na wstępie funkcjonariuszy, wynika, że w roku 2010 oraz w 2011 – do dnia wizytacji - w Izbie odnotowano 6 wypadków nadzwyczajnych (3 – próby samobójcze, 1 – ucieczka, 1 – usiłowanie ucieczki, 1 – samookaleczenie). Z wyjaśnień Naczelnika Wydziału Prewencji wynika, że zdarzenia te nie miały związku z pobytem w PdOZ, ale z sytuacją prawną i życiową zatrzymanych.

Tragicznych w skutkach zdarzeń udało się uniknąć, dzięki szybkiej reakcji funkcjonariuszy policji pilnujących zatrzymanych.

W wymienionym okresie nie stosowano na terenie Izby środków przymusu bezpośredniego.

Wywieszony na drzwiach pokoju magazynu Regulamin pobytu w PdOZ stanowi załącznik do Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 października 2008 r. w sprawie pomieszczeń w jednostkach organizacyjnych Policji przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach (Dz.U. Nr 192, poz.1187). Wizytującym przedstawiono również jego treść przetłumaczoną na języki obce.

Świadczenie wzorcowania alkomatu jest aktualne do dnia 14 czerwca 2011 r.

W protokole kontroli sanitarnej, w zakresie szeroko rozumianego traktowania zatrzymanych, wskazano na brak plastikowych koszy, w których powinny być umieszczane worki z brudną pościelą oraz brak wentylacji grawitacyjnej w magazynie. Po przeprowadzonej kontroli sanitarnej, kserokopia protokołu została przesłana do Wydziału Kontroli KWP z/s w Radomiu oraz do Wydziału Gospodarki Materiałowo Technicznej wraz z zapotrzebowaniem na materiały, celem wyeliminowania uchybień zawartych w protokole pokontrolnym.

5. Rozmowy z zatrzymanymi.

W czasie wizytacji w Izbie przebywała jedna osoba, którą zatrzymano na polecenie sądu. Nie miała ona zastrzeżeń odnośnie legalności i sposobu zatrzymania. Z rozmowy z nią wynikało natomiast, że faktycznie nie zna Regulaminu pobytu osób umieszczonych w PdOZ.

W kwestii warunków osoba ta skarżyła się na niską temperaturę panującą w pokoju, w którym została umieszczona.

Rozmówca ocenił swój stan zdrowia jako dobry i nie zgłaszał potrzeby zbadania przez lekarza. Nie zgłaszał też potrzeby skorzystania z prasy. Jak

ustalono podczas wykonywanych czynności, dyżurujący w PdOZ funkcjonariusze nie posiadają żadnych gazet, które mogłyby być udostępnione zatrzymanym. Niemniej jednak, zgodnie z wyjaśnieniami Naczelnika Wydziału Prewencji KPP, w przypadku sygnalizacji potrzeby korzystania z prasy, istnieje możliwość jej natychmiastowego kupienia.

6. Wnioski i zalecenia.

Ustalenia poczynione przez przedstawicieli KMP w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych Komendy Powiatowej Policji w Sochaczewie wykazały, że podstawowe zadanie, jakie prawo stawia przed tego typu placówką, tj. izolowanie osób zatrzymanych, realizowane jest w niej prawidłowo.

Po dokonaniu oglądu pomieszczeń Izby, przeanalizowaniu dokumentacji zebranej podczas wizytacji oraz wysłuchaniu Komendanta Powiatowego Policji stwierdzono, że w celu poprawy stanu przestrzegania praw przysługujących osobom umieszczanym w Izbie należy:

1. zmienić sposób udostępniania zainteresowanym Regulaminu pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, aby stworzyć im lepsze warunki do zapoznania się z jego treścią (np. na wewnętrznej stronie drzwi pomieszczeń dla zatrzymanych lub poprzez wydawanie im wspomnianego aktu z prośbą o zwrot po jego przeczytaniu);
2. zapewnić odpowiednią temperaturę powietrza w stosunku do warunków atmosferycznych w pokojach dla osób zatrzymanych;
3. zamontować w pokoju sanitarnym urządzenie umożliwiające regulację temperatury i strumienia wody, zabezpieczone przed dostępem osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia;
4. wyodrębnić w magazynie części na rzeczy osobiste zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, rzeczy osobiste chorych zakaźnie, czystą i brudną bieliznę pościelową, w tym umieścić w magazynie kosze na worki z brudną bielizną.

Zasadnym byłoby wsparcie finansowe jednostki, które pozwoliłoby na zamontowanie urządzenia rejestrującego obraz z monitoringu. Umożliwiłoby to kontrolę przebiegu ewentualnych zdarzeń nadzwyczajnych w pomieszczeniach Izby, również przez jednostki nadrzędne czy organy postępowania karnego. Istnieje również potrzeba wsparcia finansowego i ostatecznej decyzji o budowie nowej siedziby Komendy, która posiadałaby odpowiednie, bezpieczne wejścia m.in. do pomieszczeń Izby i zapewnienie usytuowania monitoringu poza zasięgiem wzroku osób nieupoważnionych do oglądzin obrazu z kamer.

W odpowiedzi, w dniu 20 lipca 2011 r. Komendant Powiatowy Policji w Sochaczewie poinformował, że Komenda, którą kieruje nie ma środków i możliwości by samodzielnie zrealizować zalecenia KMP dotyczące zapewnienia odpowiedniej temperatury w pomieszczeniach PdOZ, zamontowania w pokoju sanitarnym urządzenia umożliwiającego regulowanie temperatury i strumienia wody, jak też umieszczenia w magazynie koszy na brudną bieliznę. W dniu 8 kwietnia br. pismem nr PSch-E-1612/11 wskazany Komendant powiadomił zatem Wydział Gospodarki Materiałowo Technicznej Komendy Wojewódzkiej Policji z/s w Radomiu o konieczności podjęcia działań, o których mowa wyżej.

Ze względu na znaczny upływ czasu od tej informacji i brak ostatecznego stanowiska, Krajowy Mechanizm Prewencji w dniu 19 sierpnia 2011 r. skierował wystąpienie do Komendanta Wojewódzkiego Policji w Radomiu w tej samej sprawie.

W odpowiedzi z dnia 5 września 2011 r. Komendant Wojewódzki Policji w Radomiu powiadomił, że została podjęta decyzja o realizacji zgłoszonych przez Mechanizm uwag, podczas przeprowadzania generalnego remontu pomieszczeń sanitarnych w budynku KPP w Sochaczewie. Realizacja postulatów KMP będzie miała zatem miejsce w drugim półroczu 2011 r. Obecnie umowa z wyłonionym Wykonawcą na przeprowadzenie remontu jest na etapie podpisywania, a czas realizacji prac został ustalony na okres 3 miesięcy.